СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 177. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 11. вересня 1943. No. 177. Jersey City, N. J., Saturday, September 11, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

"Добрі вісти" з Італії, але жде нас завзята боротьба, каже Стимсон

Пята Армія Злучених Держав, що так відзначилась в Північній Африці, де вона перша вступила на сушу підчас американської інвазії, є вже тепер на італійській суші, під проводом ген. М. В. Кларка, і зводить з успіхом бої під Неаполем. Німецькі частини сильно боронять цеї пристані, бо вона має теж і велике стратегічне значіння. Таке заявив представникам преси Генрі Л. Стимсон, секретар війни, додаючи, що воєнні події розвиваються „згідно з пляном", та що біля Неаполя вже полонено певне число німців. У звязку з тим Стимсон заговорив ще і про „беумовну здачу" Італії, кажучи, що вона є „доброю вісткою" з мілітарного боку, а з морального то така важна для свободолюбних людей, що її вагу годі перецінити. Та, казав секретар війни, не зважаючи на „добрі вісти", треба мати на увазі, що в Італії прийдеться воювати з далеко більшими німецькими силами ніж це було досі в Північній Африці чи Сицилії. Над рікою По в Північній Італії має бути до 300,000 німецького війська. І тому треба припускати, що жде нас там завзята боротьба. Теж Стимсон остерігає перед таким думанням, що Німеччина та Японія скоро скрахують. Навпаки, казав він, треба нам думати, що ще маємо перемогти двох наших найсильніших ворогів.

Італія готова воювати з Німеччиною

Виявляється, що як Італія безумовно піддалась Аліянтам, то італійський премієр Бадоліо повідомив телеграфічно Гітлера, що Італія була змушена просити завішення зброї, бо інакше сталаб одною великою руїною. Він заявив, що коли вже не було ніякого вигляду не то на перемогу, але на звичайну оборону, то годі вимагати від народу, щоби продовжав війну. На це, як виходить, Гітлер зареагував в такий спосіб, що оформував у Німеччині фашистський уряд для Італії, взиваючий італійський нарід далі стояти при Мусолінім і фашизмі. Наслідок того є такий, що Італія готова тепер стати з Аліянтами до дальшої активної боротьби з Німеччиною і Гітлером. Це станеться, якщо Німеччина буде вмішуватись в італійські внутрішні справи, а творення італійського уряду в Німеччині, є саме таким вмішуванням, згідно з тим, що заявив Бадоліо.

ПРОТИ СПЛІТОК

В польській газеті „Польска Вальчонца" поміщено статтю, звернену проти „спліток", як „іміграційної хвороби", що нераз робить з певних людей навіть національних зрадників. Але цікаве те, що як приклад, до чого ось така поведінка може довести, подається, що в битві під Жовтими Водами поляків розгромили козаки теж і тому, що хтось пустив сплітку, що „гетьмани вивтікали". А знову, кажеться далі, під Берестечком було навпаки, польський король Ян Казимир відніс перемогу над козаками, бо хтось підніс в козацькім таборі крик, що „козацька старшина" втікає.

НІМЦІ ВБИВАЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ І ЛИТОВСЬКИХ ПОЛІЦАЇВ

ОНА подає, що польський уряд в Лондоні має вісти, що німці тепер намагаються затирати сліди доконаних ними звірств. Націстівська влада має добувати з ям трупи помордованих нею людей і поливає їх хемікаліями, щоби ніхто не пізнав, як вони загинули. Теж шукає за тими, що були свідками її злочинів і їх теж ліквідує. Ось так, кажеться далі, замордували націсти пятьдесять українських та литовських поліцаїв, що мали творити службу в концентраційнім таборі в Білостоці. Польський уряд теж подає, що вже має список усіх тих людей, що в який будь спосіб помагали німцям закріпляти владу в Польщі. Есі вони, каже уряд, як Польща буде звільнена, будуть поставлені під суд і покарані.

ПОЛЯКИ ПРО БАЙДУЖНІСТЬ ЇХНЬОЇ МОЛОДІ.

„Курієр Польскі", що виходить в Милвоки, нарікає, що польська молодь не цікавиться польськими організаціями, навіть найбільшими і найбогатшими, які є в Америці, а до яких належить „Звьонзек Народови Польскі". Часопис пише таке: „Ось ті організації зістали заложені нашими піонірами-імігрантами, що поставили їх на сильних ідейних і матеріяльних основах, а їх наступники довели ці організації до великого розвою". Ось це, пишеться далі, малоб перейти в спадку на молоде покоління. Та „не зважаючи на всі старання", основування молодечих клюбів, спорт та тим подібне, ось та молодь таки далі „замало інтересується польськими організаціями і недоцінює нагромадженого великого дорібку".

Так пишуть поляки.

А як є з українськими організаціями і українською молоддю?

РАХУЮТЬ НА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛЯКІВ.

Станислав Міколайчик, премієр польського уряду на вигнанню в Лондоні, переслав письмо до Ради Американської Польонії, в якому дякує за привіти і пише таке: „Уряд завжди рахував і далі рахує на співпрацю з Американською Польонією, якої праця глибоко причиняється до угрунтовання польських тез в очах американської опінії та зрозуміння їх нею. Всі ми, поляки, мусимо в дальшу чергу матись на осторозі й інтензивно працювати, щоби поширити сучасне становище Польщі на міжнародній арені".

НЕ ХОЧУТЬ ДІЛИТИСЯ НАГРАБОВАНИМ МАЙНОМ

(ОНА). — Між першими німецькими кольоністами в Польщі і тими, котрі прибувають тепер, вже є сварка. Прибувші давніше німецькі кольоністи мали нагоду награбувати багато польського майна, а ці, що прибувають тепер — не мають вже ні що грабувати, ні де подітися. Кажуть, що нові німецькі кольоністи і втікачі сидять в концентраційних таборах, бо їхні земляки не тільки, що не дають їм нагоди поселитися на землі, але навіть до хати нерадо їх пускають. З того приводу німецькі ґавляйтери в Польщі видали приказ, в якому взивається перших німецьких кольоністів у Польщі не бути скупарями і трактувати німецьких збігців як своїх рідних братів.

Ґавляйтери жалуються, що захланні німецькі урядовці позабирали від поляків великі й вигідні помешкання, а прибувші збігці не мають де голови приклонити. Так не має бути, бо це не справедливо, щоби один німець у Польщі мав велику й вигідну кімнату, а другий, щоби спав в призначеному для поляків концентраційному таборі. Націстівська партія не признає того, а є за те, щоби перші німецькі кольоністи ділилися з збігцями як брат з братом. Ось таке є в згаданому приказі.

ДОННА ҐРЕСЬКО НА СТУДІЯХ В НЮ ЙОРКУ

Канадійсько-українська 15-літня скрипачка, Донна Ґреcько, як подають канадійські газети, виїхала з Винніпеґу до Ню Йорку на восьмимісячні студії гри на скрипці, де буде вчитись в найкращих професорів. Її науку запевнили винніпеґські громадяни та фірми стипендією в сумі $5,000. З українського боку централя Комітет Українців Канади зобовязалась причинитись до тої стипендії сумою $1,000.

СОВЄТИ ПРО ЗДАЧУ ІТАЛІЇ

Те, що війська Аліянтів є вже в самій Італії, ще далі не є для Совєтів „другим фронтом". Та особливо цікаве те, що совєтська преса, пишучи про беумовну здачу Італії, підкреслює, що львина заслуга за це припадає червоній армії. Це її перемоги, пишеться, уможливили Аліянтам виладування своїх військ у Сицилії. Це те, що на совєтському фронті знищено багато італійських дивізій, помогло Аліянтам на Середземному морі.

ПРО ЩО ТЕПЕР СПІВАЄ РИЛЬСЬКИЙ?

Большевицькі У. Щ. Вісті помістили статтю Т. Тичини про вторність Максима Рильського. Цього поета відзначено в 1942 році Сталінською премією. Мимоволі насувається думка, чи часами не за цю його поезію, в якій співається, що:

Нам Сталін великий — зоря провідна,
Що світлом живлющим народи єдна...

Чи може ще й за те, що Рильський оспівує, як усім слов'янам, вірменам, грузинам „Кремлівська сяє їм зоря"?

НЕ ТРЕБА „СКУБАТИ!"

Кацапська філядельфійська „Правда" нарікає, що американські часописні коментатори та різні експерти хотіли б „обскубати Росію" і помогти збудувати Польщу „од моржа до моржа". Каже, що Росія зголошує право тільки до „істинно русских земель".

Та вдійсности ті, що зголошують свої „права" себто Польща і Росія не мають ніякого до цього права, коли іде про справедливість. Їх обидвоє требаб „обскубати", а тоді буде по справедливому, бо на українських землях має бути Україна, а ніяка Росія, чи Польща. Та до такої льоґіки ось та кацапська газета дійти не може, бо вся перепоєна російсько-большевицькою пропаґандою, в яку вже втягнено і релігію та православну церкву.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Усюди купують Воєнні Бонди з радістю

Те, що так скоро й несподівано зліквідовано головного союзника Німеччини, себто, що Італія безумовно піддалась, відбилось знаменито на продажі бондів Третьої Воєнної Позички.

Так і повинно бути. Бо те, що сталось тепер з Італією, повинно бути великою заохотою до того, щоби дати нашому урядови ще більшу допомогу, ніж він її навіть сам ожидає. Бо це не тільки наша військова перемога на одному з ворожих фронтів. Це далеко більша перемога. Цеж перемога демократії над фашизмом. Значить перемога ідейна, природна. А пізнати це наглядно, як приглянемось, що сталося з фашизмом і як повели себе його ідеольоги, та що з цеї псевдо-науки залишилося в італійських народніх масах. Тому добре, що цей блоф вийшов наверх у цілій повноті й наготі, бо інакше моглаб була виробитись згодом якась „леґенда" про „мучеництво" і т. п.

Те, що сталось з Італією, доказує, що коли Америка пішла до війни і дає свою кров і свій гріш на знищення якоїсь язви, то тепер кожний бачить, що так повинно було й мусіло статись, і добре, що так сталось. І саме тому так радо всі купують тепер теж і нову серію державної позички.

І ще одно: якщо ми розкидаємо грішми, то мусимо, бо цеж війна. Але одно певне, що не розкидаємо нашими вояками, не легковажимо людським життям, а щадимо на тій точці, де й як тільки можемо. Доказом цього: останній наш величезний мілітарний і політичний здобуток, осягнений, порівнуюче, з дуже малими людськими жертвами. Як бачимо, не даємо себе під тим оглядом нікому тероризувати, ні нашим власним людям, ні чужим. Ведемо війну, хоч яка вона жорстока і коштовна, з якнайменшими втратами в наших синах, братах, чи батьках. І таке поступовання вважаємо розумним і людським, особливо, коли осягається теж і таким способом повні успіхи на полях боїв.

Вважаємо, що й те є теж сильним аргументом за те, щоби купувати бонди і допомогти урядови відносити таким самим способом дальші воєнні успіхи, а то й виграти війну. Знаємо, що ждуть нас ще важкі хвилини тяжкої дальшої боротьби, що коштуватиме ще багато людських жертв, а в тому і наших. Але ми певні, що ті, що нами керують, знають, що людська кровця не водиця і розливають її тільки там, де без цього стратеґія обійтись не може.

РОСІЯ І АМЕРИКА

Під таким наголовком появиться цеї осени книжка проф. П. А. Сорокина, видана видавництвом Дютон і Ко. Зміст її передає сам автор в шікаговськім російськім часописі „Русское Обозреніе" з 4. вересня б. р. Думки цеї статті-книжки є такі:

Нема найменшої причини, щоби Злучені Держави Америки і Росія не могли жити в найбільшій згоді й дружбі. Тільки величезні промахи урядів обидвох держав моглиб довести до прірви, а ніщо інше. Росія була одинокою великою державою, з якою Америка ніколи не воювала і не мала з нею сереіозних конфліктів на протязі 150 років, а властиво 400 років. Навпаки, була дружба. А це означає, що життєві інтереси обидвох держав — стратеґічні, економічні і загально-культурні — ніколи з собою серіозно не суперничали. А війни вибухають головно тільки через такі колізії життевих інтересів. Бо наприклад, політично не було розходжень між Злученими Державами і Англією, а до війни таки прийшло. Ось такої супротивности інтересів між Злученими Державами і Росією не видно теж і тоді, коли глядіти в найближчу будуччину.

Ще кажуть, що Росія і Злучені Держави це два противенства, та що між ними нема нічого спільного. Це помилковий погляд, каже автор. І арґументує так: обидві держави представляють собою величезні простори, що витворюють психольоґію, відмінну від тих, що господарять на малих господарствах. Обидві держави мають повно ріжних національностей і повно етнічних ґруп. Обидві держави здобували терени не так зброєю як піонірською працею, фармерів, місіонарів, купців і т. п., як теж тим способом, що ті території до них добровільно прилучались. Обидві мають широкий розмах, терпимість і пошану культурних цінностей інших народів. І обидві вільні від вузької традиції та вузького націоналізму.

Автор каже, що Росія була не менше демократична як Америка, а на доказ згадує за „віча" в старій Руси та за новгородську республіку. Виправдує російський абсолютизм тим, що він не був гіршим від інших в Европі, а тільки задержався в Росії довше ніж в інших краях. Каже, що в 1917 році Росія стала вже конституційною монархією, а потім федеративною республикою. Російський нарід, каже він, був ще більше демократичним. І доказує це відносинами між чоловіком і жінкою, земствами, і т. п.

Навіть у своїх недомаганнях, каже автор, Америка і Росія подібні до себе. Бо от в Росії бували погроми, в Америці лінчі.

При кінці автор застановляється ще ширше над комунізмом і теперішньою владою в Росії. Дораджує, щоб Америка цього не лякалась. Фаза революції з комунізмом і безбожництвом скінчилась. Сталін і комунізм уже завернули з давного шляху і тепер відновляють стару російську традицію, завертають до старої літератури, до великих царів, полководців, святих, а навіть і до — російського православія, а марксистські підручники викидають і забороняють. Цей процес ще не покінчений, каже автор, але щораз більше поширюється. Політичнo режім Сталіна, каже автор, є національним режімом Росії, а політика сталінського режіму є національною политикою Росії. Той режім не дуже відрізняється від сьогоднішнього політичного режіму в Америці. І тому нема ніякої перешкоди для добрих відносин між Росією і Америкою, кінчить автор.

Ось так виглядає новітня російська пропаґанда в Америці... Отже нема ніяких різниць між Росією і Америкою. І тут і там, як виходилоб, є Сибір з каторгами, і тут і там є невільнича праця, і тут і там є Чека, і тут і там мордовання людей міліонами голодом, чистками, виселеннями і працями при будові каналів за царя Петра чи Сталіна... Та такі речі є для автора-росіянина нічим. Цього всього, як видно, треба для національної Росії. Виконуючи ось так свою російську патріотичну роботу, автор, як бачимо, пустився аж на таке, що прирівнює вільну Америку до Росії, себто до — тюрми народів.

ПХАЮТЬ УКРАЇНЦІВ В НЕЩАСТЯ

В Ґенеральні Ґубернаторстві мають забирати німецьких урядовців до армії, а на їх місце, як подає ОНА за німецькими ґазетами, приходять жінки, а 25% адміністративних посад обсажує влада українцями з Галичини.